

Deugdethiek kan privacy beschermen tegen big data

Technologische toepassingen zoals big data zetten de privacy steeds meer onder druk. Een mogelijke oplossing is de deugdethiek, die bedrijven en overheden plichten oplegt, betoogt **Bart van der Sloot**.

Nieuwe technologie maakt het mogelijk om op grote schaal gegevens te verzamelen, te verwerken en te gebruiken. Dat gebeurt op internet, bijvoorbeeld via gepersonaliseerde advertenties, zoekresultaten en nieuwsberichten.

Ook in het dagelijks leven zijn steeds meer toepassingen data-gedreven. Camera's worden uitgerust met hitte- en geluidssensoren en steden veranderen in zogenaemde smart cities, waardoor gemeenten en bedrijven mogen experimenteren met gedragsbeïnvloeding van burgers. Kan rood straatlicht mensen in uitgaansgebieden minder agressief maken? Worden ze van mandarijnengeur relaxter?

Alles wordt gemeten, opgeslagen en verwerkt. Steeds meer wordt de wereld bepaald door technologische toepassingen zoals big data en komt de privacy onder druk te staan.

De huidige zienswijze als het om privacy gaat, is gebaseerd op vier pijlers.

1. Individuele rechten. Een natuurlijke persoon heeft een subjectief recht om voor zijn individuele belangen op te komen. Hij kan dat afdwingen door naar de dataverwerkende instantie zelf te gaan of door de juridische route via de rechter te volgen.

Zaken die het algemeen belang behartigen, worden doorgaans afgewezen als ze om privacy draaien. Ook claims namens groepen burgers (bijvoorbeeld van burgerrechtenorganisaties) worden meestal niet-ontvankelijk verklaard. De reden is dat privacy van alle rechten het meest individueel en persoonlijk zou zijn. Daardoor zou alleen het individu zelf voor zijn belangen mogen opkomen.

2. Individuele belangen. Waar bij andere rechten, zoals het recht op vrijheid van meningsuiting, ook algemene belangen worden meegenomen bij de beoordeling van een zaak, is dat bij het recht op privacy slechts zelden het geval. Het zijn primair de individuele belangen, in een concrete zaak, die worden meegenomen.

3. Een belangenafweging door de rechter, met aan de ene kant de individuele belangen van de recht-hebbende en aan de andere kant de algemene belangen die met de dataverwerking zouden zijn ge-

moeid, bijvoorbeeld de nationale veiligheid of de openbare orde.

4. Een redelijk grote focus op juridische regulering, en minder op alternatieve vormen van regulering, zoals gedragscodes, open normen en zelfregulering.

Transnationaal

De ontwikkelingen van big data zetten deze vier pijlers steeds meer onder druk.

1. Hoewel het toekennen van individuele rechten aan burgers bedoeld was om hun positie ten overstaan van de overheid en grote bedrijven te verstevigen, heeft dit in de wereld van big data juist het omgekeerde effect. Er zijn simpelweg zo veel dataverwerkingsprocessen van bedrijven, overheidsinstanties en medeburgers die mogelijk de

persoonsgegevens van een burger kunnen bevatten, dat het voor iemand vrijwel ondoenlijk wordt om bij elke datastroom na te gaan of deze persoonsgegevens bevat die hem betreffen en of deze op een rechtmatige manier worden verwerkt.

2. Steeds moeilijker is het bij big-dataprocessen om te onderbouwen dat het individuele belang op het spel zou staan. Hoe heeft bijvoorbeeld de gigantische dataverzameling van de NSA (nationale veiligheidsdienst) de gemiddelde Amerikaanse of Europese burger nu echt geraakt? Welk negatief effect heeft de burger eigenlijk van het feit dat er op elke straathoek een camera hangt? Bij dit soort grootschalige gegevensverwerkingsprocessen gaat het steeds minder om specifieke individuele

belangen van concrete burgers en steeds meer om algemene, maatschappelijke belangen.

3. Doordat de individuele belangen steeds moeilijker te duiden zijn, wordt het ook steeds lastiger deze af te wegen tegen de eventuele maatschappelijke belangen die met de dataverwerking zijn gemoeid. Wat het extra ingewikkeld maakt, is dat ook de maatschappelijke belangen vaak moeilijk te duiden zijn. Hoe heeft de dataverzameling van bijvoorbeeld de NSA nu echt de strijd tegen terrorisme bevorderd? 4. Tot slot komt ook de focus op de juridische regulering onder druk te staan, onder andere omdat het bij bigdataprocessen vaak niet zozeer gaat om juridische rechten die onder druk komen te staan, maar meer om algemene, maatschappelijke waarden. Ook zorgen

Trek verloren zoons en dochters met liefde

Als jongeren kerk en geloof vaarwel zeggen, hebben de achterblijvende 'broers en zussen' de taak om voor hen te bidden, naar hen uit te kijken en hen bij thuiskomst te omhelzen, stelt **Gideon van den Brink**.

Terecht vraagt L. van der Tang aandacht voor de onbevredigende focus op getallen bij recente publicaties van kerkelijke jaarboeken (RD 24-6). Hij breekt een lans voor het zien van de zielen achter de getallen. Dat geldt voor de kerkverlaters én voor het feit dat er zo weinig "nieuwkerkelijken" zijn.

Bezinning op de rol van ouders, scholen en kerken in het behoeven voor afval is nodig.

Van der Tang noemt de kerkverlaters de verloren zonen en dochters van de kerk. De gelijkenis van de verloren zoon heeft betrekking op een gezin en gaat over een zoon die zijn ouderlijk huis verlaat en zijn erfenis opeist. Dit is een fysiek verlaten en symbolisch dood wensen van de vader. Vervolgens bedenkt de zoon hoe goed het thuis was en keert hij terug. Zijn vader staat hem al op te wachten en onthaalt hem met een omhelzing, nieuwe kleren en een feest.

Rouwen

Het gaat mis als we in de uitleg van de gelijkenis van de verloren

zoon de letterlijke en de geestelijke betekenis tot een ongeestelijke brij mengen. Gaat de gelijkenis over de relatie tussen een vader en een zoon? Of over de relatie tussen de hemelse Vader en een mensenkind? Hoewel onze jongeren wellicht bij God vandaan vertrekken en met hun doopbewijs als het ware hun erfenis opeisen, verlaten zij (hopelijk) niet hun aardse vaders en moeders.

Dit betekent dat ouders vaak te stellen hebben met een 'verloren zoon' die niet van huis vertrokken is, in elk geval geregeld op bezoek komt. Dat is ingewikkeld, want wat is de rol van een ouder van een kind die andere wegen kiest?

Zulke jongeren worden niet altijd met hetzelfde enthousiasme

thuis ontvangen als de zoon in de gelijkenis. De ouders rouwen vaak waar hun kind bij zit. Dat is hun goed recht. Hoe kun je van ouders verwachten dat ze blij zijn als een kind zich in het ongeluk stort? Je kunt zelfs spreken van een zekere plicht om te rouwen als een kind andere wegen gaat. Maar op welke manier doe je dat dan?

Een baby is ook een verloren schepsel, maar wordt doorgaans met veel liefde omhelsd en gekust. Voor zijn of haar ziel wordt gebeden. Ik kom echter weinig ouders tegen die rouwen bij het kraambed.

Moeten we niet op eenzelfde wijze omgaan met volwassen kinderen? Laten we onze kinderen voor God neerleggen. Hij is de Zielenzorger. Maar dan moeten we hen in het

aardse leven vasthouden als liefhebbende ouders. Zolang ons kind niet bij ons wegloopt en ons dood wenst, is hij voor ons geen verloren zoon.

Rol

De gelijkenis van de verloren zoon doelt enkel op de relatie tussen God en het mensenkind dat God verlaat, maar bij terugkeer warm onthaald wordt! Ouders, scholen en kerkenraden staan feitelijk buiten de gelijkenis.

Hebben zij dan geen rol? Jawel, maar niet de rol van de vader. De verloren zoon in de gelijkenis bedacht, toen hij in de varkensstal zat, hoe goed de kinderen en knechten van zijn vader het hadden.